

ДИРЕКТИВА 2004/81/ЕО на СЪВЕТА

от 29 април 2004 година

относно издаване на разрешително за пребиваване на граждани на трети страни, които са жертви на трафик на хора или се били обект на помощ за незаконна имиграция, и които сътрудничат с компетентните органи

СЪВЕТАТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взе предвид Договора за създаване на Европейската общност и по-специално член 63, параграф 3 от него,

като взе предвид предложението на Комисията¹,

като взе предвид становището на Европейския парламент²,

като взе предвид становището на икономическия и социален европейски комитет³,

като взе предвид консултациите с Комитета на регионите,

като има предвид, че:

- (1) Създаването на Обща имиграционна политика, която да определя условията за влизане и пребиваване на чужденците и да предвижда мерки за борба с незаконната имиграция, представлява съществен елемент от намерението на Европейския съюз да създаде едно пространство на свобода, сигурност и правосъдие.
- (2) На специалното си заседание в Тампере на 15 и 16 октомври 1999 г., Европейският съвет заяви решимостта си да се пребори с незаконната имиграция още на източника ѝ, по-специално поразявайки тези, които се занимават с трафик на хора и с икономическа експлоатация на имигрантите. Съветът препоръча на държавите-членки да насочат усилията си към разкриване и унищожаване на криминалните мрежи, като същевременно защитават правата на жертвите.
- (3) Това явление буди нарастваща тревога в международен мащаб, за което говори и фактът, че Общото събрание на Организацията на обединените нации прие Конвенция срещу транснационалната организирана престъпност и Протокол за предотвратяване, ограничение и наказание на трафика на хора, особено с жени и деца, и Протокол срещу незаконния трафик на мигранти по земя, въздух и море. Общността и петнадесетте държави-членки ги подписаха през декември 2000 г.
- (4) Настоящата директива се прилага без да накърнява защитата на бежанците, ползвателите на субсидиарна защита и търсещите международна защита,

¹ ОВ С 126 Е, 28.5.2002 г., стр. 393.

² Становище, дадено на 5 декември 2002 г. (все още непубликувано в *Официален вестник*).

³ ОВ С 221, 17.9.2002 г., стр. 80.

съгласно международното бежанско право, и без да накърнява другите инструменти за правата на човека.

- (5) Настоящата директива не накърнява други разпоредби за защита на жертвите, свидетелите или изключително уязвими лица. Тя не засяга прерогативите на държавите-членки в областта на правото на пребиваване, предоставено с хуманитарна или друга цел.
- (6) Настоящата директива се съобразява с основните права и спазва принципите, признати с Хартата за основните права на Европейския съюз.

(7) Държавите-членки прилагат разпоредбите на настоящата директива без дискриминация по отношение на пол, раса, цвят, етнически или социален произход, генетични характеристики, език, религия или убеждения, политическа принадлежност или всякакво друго мнение, принадлежност към национално малцинство, имотно състояние, рождение, увреждане, възраст или сексуална ориентация.

(8) На европейско ниво, Директива 2002/90/ЕО на Съвета от 28 ноември 2002 относно определянето на подпомагането незаконно влизане, преминаване и пребиваване⁴ и Рамковото решение 2002/629/ПВР на Съвета от 19 юли 2002 относно борбата срещу трафика на хора⁵, бяха приети, за да засилят превенцията на тези престъпления и борбата с тях.

- (9) Настоящата директива въвежда разрешително за пребиваване за жертвите на трафик на хора или, ако дадена държава-членка реши да разшири обхвата на настоящата директива, за гражданите на трети страни, които са били обект на помощ за нелегална имиграция, за които разрешителното за пребиваване би било достатъчен стимул, за да сътрудничат с компетентните органи при известни условия с цел избягване на злоупотребите.

- (10) За целта е необходимо да се определят критериите за издаване на разрешително за пребиваване, условията за престоя и мотивите за неподновяване или отнемане на разрешителното. Правото на пребиваване по силата на настоящата директива е временно и под условия.

- (11) Гражданите на трети страни трябва да бъдат информирани за възможността да получат това разрешително за пребиваване и да разполагат със срок за размисъл. Това би им помогнало да решат, предвид на поемания риск, дали да сътрудничат или не с полицията, органите на реда и съдебните органи, за да сътрудничат свободно и следователно по-ефективно.

- (12) Предвид тяхната уязвимост, гражданите на трети страни трябва да могат да се ползват от помощта, предвидена в настоящата директива. Помощта трябва

⁴ ОВ L 328, 5.12.2002 г., стр. 17.

⁵ ОВ L 203, 1.8.2002 г., стр. 1.

да им позволява да се възстановят и да се освободят от влиянието на извършителите на престъпленията. Медицинското лечение, което се предоставя на гражданите на трети страни, посочени в настоящата директива, включва при необходимост психотерапевтична помощ.

- (13) Решението да се издаде или да се поднови разрешително за пребиваване за минимум шест месеца се взема от компетентните органи, които проверяват дали са изпълнени условията за това.
- (14) Настоящата директива се прилага без да засяга действията на компетентните органи във всеки един етап от националната процедура, особено в хода на следствието за въпросните нарушения.
- (15) Държавите-членки трябва да разгледат възможността да разрешат, съгласно националното си законодателство, пребиваване с други мотиви на гражданите на трети страни, влизащи в обхвата на настоящата директива, но които не отговорят или са престанали да отговарят на определените в нея условия, както и на членовете на техните семейства или на приравнените с тях лица.
- (16) За да могат въпросните граждани на трети страни да постигнат независимост и да не се връщат в престъпните мрежи, на получилите разрешително за пребиваване трябва да им се разреши достъп до пазара на труда при условията, посочени в настоящата директива, както и до професионално обучение и образование. Когато позволяват на получилите разрешително за пребиваване да учат или да се обучават професионално, държавите-членки трябва да вземат под внимание вероятната продължителност на престоя.
- (17) Участието на тези граждани на трети страни в програми и проекти, съществуващи или предстоящи, би им помогнало да се върнат към нормалния социален живот.
- (18) Ако тези граждани на трети страни подадат заявление за разрешително за пребиваване от друг вид, държавите-членки вземат решение въз основа на националното законодателство, което е приложимо по отношение на чужденците. При разглеждане на такава заявление, държавите-членки трябва да вземат под внимание факта, че тези граждани на трети страни са получили разрешително за пребиваване въз основа на настоящата директива.
- (19) По повод изпълнението на настоящата директива, държавите-членки предават на Комисията информация, получена в рамките на дейности за събиране и обработка на статистически данни по въпросите от областта правосъдие и вътрешни работи.

(20) Тъй като задачата да се въведе разрешително за пребиваване за въпросните граждани на трети страни, които сътрудничат в борбата срещу трафика на хора, не може да бъде осъществена достатъчно добре от държавите-членки, но може, предвид размерите на действието, да бъде осъществена по-успешно на нивото на Общността, то Общността може да вземе мерки, съгласно принципа на субсидиарност, както е уреден в член 5 от Договора. Съгласно принципа на пропорционалността, така както е формулиран във въпросния член, настоящата директива не надхвърля необходимото за постигане на тази цел.

(21) Съгласно членове 1 и 2 от Протокола за позицията на Обединеното кралство и на Ирландия, приложен към Договора за Европейски съюз и към Договора за създаване на Европейската общност, и без да накърнява член 4 от настоящия протокол, тези държави-членки не участват в приемането на настоящата директива, не са обвързани от нея, и не я прилагат.

(22) Съгласно членове 1 и 2 от Протокола за позицията на Дания, приложен към Договора за Европейски съюз и към Договора за създаване на Европейската общност, Дания не участва в приемането на настоящата директива, не е обвързана от нея и не я прилага,

ПРИЕ НАСТОЯЩАТА ДИРЕКТИВА:

РАЗДЕЛ I

ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

Член 1

Цели

Настоящата директива си поставя за цел да определи условията за издаване на разрешително за пребиваване за ограничен период, в зависимост от продължителността на националната процедура приложима по отношение на гражданите на трети страни, които сътрудничат в борбата срещу трафика на хора или срещу помощта за незаконната имиграция.

Член 2

Определения

За целите на настоящата директива:

а) „гражданин на трета страна” е всяко лице, което не е гражданин на Съюза, по смисъла на член 17, параграф 1 от Договора;

б) „помощ за незаконната имиграция” обхваща случаите по член 1 и член 2 от Директива 2002/90/ЕО;

в) „трафик на хора” обхваща случаите по членове 1, 2 и 3 от Рамковото решение 2002/629/ПВР;

г) „мярка за изпълнение на решение за извеждане от територията” е всяка мярка, предприета от държава-членка в изпълнение на решение за извеждане от територията на гражданин на трета страна, взето от компетентните органи;

д) „разрешително за пребиваване” е всяко разрешително, което е издадено от държава-членка, което позволява на гражданин на трета страна, който отговаря на условията на настоящата директива, да пребивава законно на нейна територия;

е) „непридружен малолетен” е всеки гражданин на трета страна на възраст под 18 години, който е влязъл на територията на държава-членка без да бъде придружен от възрастен, отговорен за него по закон или по обичай, докато не бъде поет от такова лице, или всяко малолетно лице, оставено само след като е влязло на територията на държава-членка.

Член 3

По-благоприятни разпоредби

Настоящата директива не възпрепятства държавите-членки на приемат или прилагат по-благоприятни разпоредби по отношение на лицата, посочени в настоящата директива.

РАЗДЕЛ II

ПРОЦЕДУРА ЗА ИЗДАВАНЕ НА РАЗРЕШИТЕЛНО ЗА ПРЕБИВАВАНЕ

Член 5

Информирание на заинтересуваните граждани на трети страни

Когато компетентните органи на някоя държава-членка преценят, че даден гражданин на трета страна може да влезе в обхвата на настоящата директива, те информират заинтересуваното лице за възможностите, които тя предлага.

Държавите-членки могат да решат, че тази информация може да се предостави от неправителствена организация или от асоциация, определена за целта от държавата-членка.

Член 6

Срок за размисъл

1. Държавите-членки гарантират, че тези граждани на трета страна разполагат със срок за размисъл, който им позволява да се възстановят и да се откъснат от влиянието на извършителя на престъплението, така че съзнателно да могат да решат дали да сътрудничат или не с компетентните органи.

Продължителността на срока, посочен в алинея 1, и датата, от която той започва да тече, се определят съгласно националното законодателство.

2. Докато тече срокът за размисъл и докато компетентните органи се произнесат, гражданите на трета страна имат достъп до лечението, предвидено в член 7, и спрямо тях не може да се приложи никаква мярка за извеждане от територията.
3. Срокът за размисъл не дава право на пребиваване по силата на настоящата директива.
4. Държавата-членка може да прекрати във всеки момент срока за размисъл, ако компетентните органи установят, че лицето доброволно и по своя инициатива е подновило връзките си с извършителите на престъплението, посочени в член 2, точки б) и в), или по причини, които имат отношение към обществения ред и защитата на вътрешната сигурност.

Член 7

Лечение преди издаването на разрешително за пребиваване

1. Ако тези граждани на трети страни не разполагат с достатъчно средства, то държавите-членки им гарантират условия на живот осигуряващи преживяването им, както и достъп до спешна медицинска помощ. Те задоволяват особените нужди на най-уязвимите лица, включително, ако е необходимо и ако националното законодателство го предвижда, предоставят психологическа помощ.
2. В прилагането на настоящата директива, държавите-членки се съобразяват стриктно с нуждите от защита и сигурност на гражданите на трети страни, в съответствие с националното си законодателство.
3. При необходимост държавите-членки предоставят лингвистична помощ на тези граждани на трети страни.
4. Държавите-членки могат да окажат безплатна юридическа помощ на гражданите на трети страни, при условията, определени от националното законодателство, ако то предвижда такава помощ.

Член 8

Издаване и подновяване на разрешителното за пребиваване

1. След изтичане на срока за размисъл, или преди това, ако компетентните органи преценят, че гражданинът на трета страна вече отговаря на условията, посочени в буква б), държавата-членка преценява:
 - а) дали е благоприятно да продължи престоят на нейна територия за целите на следствието или на съдебната процедура, и
 - б) дали заинтересованият проявява желание да сътрудничи, и

в) дали е преустановил всички връзки с предполагаемия извършител на деянията, които биха могли да бъдат определени като престъпленията, посочени в член 2, букви б) и в).

2. Издаването на разрешително за пребиваване става съгласно условията, посочени в параграф 1, като се вземат предвид съображения, свързани с обществения ред и опазване на вътрешната сигурност.
3. Без да се засягат разпоредбите за отнемане, посочени в член 14, разрешителното е валидно за период не по-кратък от шест месеца. То се подновява, ако условията, посочени в параграф 2, са все още изпълнени.

РАЗДЕЛ III

ЛЕЧЕНИЕ НА ПРИТЕЖАТЕЛИТЕ НА РАЗРЕШИТЕЛНО ЗА ПРЕБИВАВАНЕ

Член 9

Лечение след издаване на разрешително за пребиваване

1. Държавите-членки гарантират, че притежател на разрешително за пребиваване, който не разполага с достатъчно средства, получи лечение най-малкото еквивалентно на посоченото в член 7.
2. Държавите-членки предоставят необходимата медицинска помощ или друг вид помощ на въпросните граждани на трети страни, които не разполагат с достатъчно средства и които имат особени нужди, особено бременните жени, увредените лица, жертвите на сексуално или друго насилие, и малолетните, когато държавите-членки имат възможността, предвидена в член 3, параграф 3.

Член 10

Малолетни

Когато държавите-членки се възползват от възможността по член 3, параграф 3, се прилагат следните разпоредби:

- а) Държавите-членки се съобразяват стриктно с върховния интерес на детето в прилагането на настоящата директива. Те гарантират, че процедурата е съобразена с възрастта и зрелостта на детето. По изключение те могат да продължат срока за размисъл, ако преценят, че това е в интерес на детето.
- б) Държавите-членки гарантират, че малолетните имат достъп до образование при същите условия като техните граждани. Държавите-членки могат да ограничат този достъп до обществените училища.
- в) Когато гражданинът на трета страна е непридружен малолетен, държавите-членки предприемат необходимото, за да установят неговата идентичност, националност и факта, че не е придружен. Те правят всичко възможно, за да открият бързо семейството му и в най-кратки срокове осигуряват неговото юридическо представителство,

включително, когато се налага, чрез съдебна процедура, съгласно националното законодателство.

Член 11

Работа, професионално обучение и образование

1. Държавите-членки определят правилата, по които притежателите на разрешително за пребиваване имат достъп до пазара на труда, до професионално обучение или образование.

Този достъп е в рамките на продължителността на разрешителното за пребиваване.

2. Условието и процедурите за разрешаване на достъп до пазара на труда, до професионално обучение или образование се определят от компетентните органи, в съответствие с националното законодателство.

Член 12

Програми или проекти, които са предназначени за тези граждани на трети страни

1. Тези граждани на трети страни имат право на достъп до програми и проекти, осъществявани от държавите-членки или от неправителствени организации или асоциации, подписали специални споразумения с държавите-членки, чиято цел е завръщане към нормален социален живот, включително ако е необходимо, курсове за повишаване на квалификацията или подготовка за асистирано връщане в родните им страни.

Държавите-членки могат да създадат програми или проекти специално за тези граждани на трети страни.

2. Когато някоя държава-членка реши да създаде или да изпълнява програми или проекти, посочени в параграф 1, тя може да обвърже издаването или подновяването на разрешително за пребиваване с участие във въпросните програми или проекти.

РАЗДЕЛ IV

ОТКАЗ ЗА ПОДНОВЯВАНЕ ИЛИ ОТНЕМАНЕ

Член 13

Отказ за подновяване

1. Разрешителното за пребиваване, издадено въз основа на настоящата директива, не се подновява, ако престанат да се изпълняват условията, посочени в член 8, параграф 2, или ако компетентните органи вземат решение да прекратят процедурата.

2. Когато изтече срокът на разрешителното за пребиваване, издадено въз основа на настоящата директива, се прилага общото законодателство по отношение на чужденците.

Член 14

Отнемане

Разрешителното за пребиваване може да бъде отнето във всеки един момент, ако престанат да се изпълняват условията за издаването му. По-специално разрешителното за пребиваване може да бъде отнето в следните случаи:

- а) ако притежателят доброволно и по собствена инициатива възобнови връзките си с предполагаемите извършители на престъпленията, посочени в член 2, букви б) и в), или
- б) ако компетентният орган прецени, че сътрудничеството на жертвата е измамно, или че жалбата е измамна или неоснователна, или
- в) по причини, имащи отношение към обществения ред и опазването на вътрешната сигурност, или
- г) когато жертвата престане да сътрудничи, или
- д) когато компетентните органи решат да прекратят процедурата.

РАЗДЕЛ V

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Член 15

Предпазна клауза

Настоящата директива се прилага без да накърнява националните специални правила за защита на жертвите и свидетелите.

Член 16

Отчет

1. Комисията предава доклад на Европейския парламент и на Съвета за прилагането на настоящата директива в държавите-членки най-късно до 6 август 2008, и предлага необходимите изменения. Държавите-членки предават на Комисията всяка информация от значение за съставяне на доклада.
2. След предаване на доклада, посочен в параграф 1, Комисията отчита на всеки три години най-малко прилагането на настоящата директива в държавите-членки пред Европейския парламент и пред Съвета.

Член 17

Транспониране

Държавите-членки приемат и публикуват не по-късно от 6 август 2006 г. законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими, за да се съобразят с настоящата директива. Те незабавно информират Комисията за това.

Когато държавите-членки приемат тези мерки, в тях се съдържа позоваване на настоящата директива или то се извършва при официалното им публикуване. Условиата и редът на позоваване се определят от държавите-членки

Член 18

Влизане в сила

Настоящата директива влиза в сила в деня на публикуването ѝ в *Официален вестник на Европейския съюз*.

Член 19

Адресати

Адресати на настоящата директива, в съответствие с Договора за създаване на Европейската общност.

Съставено в Люксембург на 29 април 2004 година.

За Съвета:
Председател
M.McDOWELL